Trakya Üniversitesi Yayın No: 210

ISBN : 978-975-374-241-2

ÇOCUK VE GENÇLİK YAZININDA ÇOKKÜLTÜRCÜLÜK

Multiculturalism in Child and Youth Literature

Editörler / Editors

Prof. Dr. Hikmet ASUTAY

Assoc. Prof. Dr. Ergin JABLE

Assist. Prof. Dr. Demirali Yaşar ERGİN

Lec. Çağlayan KARAOĞLU-BİRCAN

Trakya Üniversitesi

TÜBAB 2019/72 no ile Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından desteklenmektedir.

TİKA Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı http://www.tika.gov.tr/tr

Çocuk ve Gençlik Yazınında Çokkültürcülük

Multiculturalism in Child and Youth Literature

Editörler / Editors

Prof. Dr. Hikmet Asutay
Assoc. Prof. Dr. Ergin JABLE
Assist. Prof. Dr. Demirali Yaşar ERGİN
Lec. Çağlayan KARAOĞLU-BİRCAN

Web Yönetimi ve kitap kapak tasarımı / Webmaster:

WEB EDİTÖRLERİ:
Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜLDAL
Can MIHCI
Muhammed Mustafa AKŞAM

KAPAK TASARIMI:
Dr. Lale ASLAN

GRAFİK TASARIM:
Muhammed Mustafa AKŞAM

DİZGİ VE SAYFA DÜZENİ:
Prof. Dr. Hikmet Asutay
Dr. Öğr. Üyesi Demirali Yaşar ERGİN

Trakya Üniversitesi Yayın No: 210

ISBN : 978-975-374-241-2

Edirne 2019

© Trakya Üniversitesi Yayınları - 2019
ULUSLARARASI BİLİMSEL ARAŞTIRMA KİTABI
Alanı: Dil ve Edebiyat
Hazırlandığı Yer: **Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Edirne - 2019**
Her hakkı saklı olup, kitap içerisinde yer alan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir. İzin alınmaksızın hiçbir şekilde ve hiçbir yolla tamamen veya kısmen çoğaltılamaz, kopyalanamaz, elektronik ortamlara kaydedilemez ve kaynakça belirtilmeden alıntı yapılamaz.

DESTEKLEYEN KURUM VE KURULUŞLAR:

https://www.trakya.edu.tr/

https://www.uni-pr.edu/

Trakya Üniversitesi

TÜBAP 2019/72 no ile Trakya Üniversitesi
Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından desteklenmektedir.

TİKA Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı http://www.tika.gov.tr/tr

İLETİŞİM / CONTACT: Kitap Editörler Kurulu için hikmetasutay@yahoo.de adreslerinden iletişim kurulabilir. / **To have a contact with organizing committee: hikmetasutay@yahoo.de**

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Trakya University Education Faculty
Kosova Yerleşkesi / Kosava Campus

22030 EDİRNE

Telefon / Telephone:

0 284 212 08 08 / 0 284 212 13 70 / 0 284 212 09 36

Faks: / Faks:
+90 284 214 62 79

Trakya Üniversitesi / Trakya University

www.trakya.edu.tr

Uluslararası Bilimsel Araştırma Kitabı Hakem, Bilim ve Değerlendirme Kurulu
Editorial and Advisory Board

Prof. Dr. Aida Islam - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Adnan Kahıl - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Ana Dimova - Konstantin Preslavsky Üniversitesi / Bulgaristan
Prof. Dr. Ali Gültekin - Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. Arber Çeliku - Tetovo Devlet Üniversitesi / Makedonya
Prof. Dr. Bıljana Kamcevska Phd - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Bujar Saıtı Phd - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Daniela Stoytcheva - St. Kliment Ohridski Üniversitesi / Bulgaristan
Prof. Dr. Emıl Sulejmanı - The Universıty Of Skopıe / Makedonya
Prof. Dr. Emine Ahmetoğlu - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Ersel Kayaoğlu - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dr. h.c. Hans-Heino EWERS - Goethe Üni. / Frankfurt a. Main Almanya
Prof. Dr. Hikmet Asutay - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. İmran Karabağ - Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Irfan Morina - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Kseanela Sotirofski - Aleksander Moisiu Durres Universitesi-Arnavutluk
Prof. Dr. Kujtim Shala - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Leyla Coşan - Marmara Üniversitesi İstanbul
Prof. Dr. Lulzim Aliu -University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Mahmut Karakuş - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Marieta Petrova - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Metin Toprak - Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Mıto Spasevskı - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Mihaela Cernăuţi-Gorodeţchi - Alexander. Ion Cuza University of Iasi / Romanya
Prof. Dr. Mirjana Teodosijević - Belgrad Üniversitesi / Sırbistan
Prof. Dr. Muharrem Tosun - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Muhlise Coşkun Ögeyik - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Nevide Akpınar Dellal - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Gashi - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Osman Titrek - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Rıdvan Canım - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Sali Bashota - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Salih Okumuş - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Sanjin Kodrić - University of Sarajevo / Bosnia-Herzegovina
Prof. Dr. Sevinç Hatipoğlu - İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Prof. Dr. Sevinç Sakarya Maden - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Snejana Boitscheva - Konstantin Preslavsky Üniversitesi / Bulgaristan
Prof. Dr. Suad Becirovic - Novi Pazar Universitesi / Sırbıstan
Prof. Dr. Suzana Canhasi - Prishtina University / Kosova
Prof. Dr. Şener Bağ - Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Tatjana Koteva Mojsoska - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Vesna Makasevska Phd - University of Skopje / Makedonya
Prof. Dr. Yeşim Fazlıoğlu - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Azra Abadžić-Navaey - Zagreb Üniversitesi / Hırvatistan
Doç. Dr. Cemile Akyıldız-Ercan - Atatürk Üniversitesi Erzurum
Doç. Dr. Damir Matanovic - Josip Juraj Strossmayer Üniversitesi / Hırvatistan
Doç. Dr. Ergin Jable - Prishtina University / Kosova

Doç. Dr. Lulzim Ademi - University of Skopje / Makedonya
Doç. Dr. Qibrije Frangu - Prishtina University / Kosova
Doç. Dr. Milazim Krasniqi - Prishtina University / Kosova
Doç. Dr. Mukadder Seyhan Yücel - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Necdet Neydim - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Neli Miteva - Konstantin Preslavsky Üniversitesi / Bulgaristan
Doç. Dr. Nuran Malta Muhaxheri - Prishtina University / Kosova
Doç. Dr. Nysret Krasniqi - Prishtina University / Kosova
Doç. Dr. Rumyana Todorova - Konstantin Preslavsky Üniversitesi / Bulgaristan
Dr. Öğr. Üyesi Elsev Brina Lopar - Prishtina University / Kosova
Dr. Öğr. Üyesi Demirali Yaşar Ergin - Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin Parlakyıldız - Kıbrıs İlim Üniversitesi (CSU)
Dr. Öğr. Üyesi Yıldız Aydın - Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Coşkun Doğan - Trakya Üniversitesi
Dr. Agnieszka Sochal - Varşova Üniversitesi, Polonya
Dr. Amina Şilyak Jesenkoviç - Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü / Saraybosna
Dr. Daniela Kirova - Konstantin Preslavsky University / Bulgaristan
Dr. Esin Hüdaverdi - Prishtina University / Kosova
Dr. Eva Csáki Peter Pazmany - Katolik Üniversitesi / Macaristan
Dr. Ion Lihaciu Iasi - (Yaş) Üniversitesi, Romanya
Dr. Nebahat Sulçevsi - Prishtina University / Kosova
Dr. Sanja Lovrić Kralj - University of Zagreb / Hırvatistan
İsa Sülçevsi - Priştine / KOSOVA

Editörden Sunuş: Kitap Hakkında

Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Çokkültürcülük

Multiculturalism in Child and Youth Literature

Bu kitabı hazırlarken çocuk ve gençlik yazınında özel bir konu olarak "Çokkültürcülük" kavramı ele alınmıştır. Çokkültürcülük kavramının güncel ve son yıllarda pek çok alanda kullanılmasının nedeni, küreselleşen dünya kültürleri ve giderek hızla artan yeni medyalar aracılığıyla oluşan genel bir kültür çevresi ile birlikte özelde de çocuk ve gençlik yazınında çokça kullanılıyor ya da yer veriliyor olmasıdır. Trakya Üniversitesi – Edirne olarak bulunduğumuz konum itibariyle Balkan ülkeleri ile varolan akademik, sosyal ve kültürel ilişkilerimizden ve işbirliğimizden yola çıkarak Türk ve Balkan ülkelerindeki çocuk ve gençlik yazınında çokkültürcülük kavramını irdelemeye çalıştık. O yüzden bu kitapta yer alan otuza yakın çalışmanın pek çoğu bu konu etrafında toplanmaktadır. Çokkültürcülük kavramı çocuk ve gençlik kitaplarında konu olarak ne kadar çok işlenebilirse, geleceğimiz olan çocuk ve gençlerimiz, komşu ülkelerin ve diğer dünya ülkelerinin çocuk ve gençleri ile birlikte daha iyi, birbirini tanıyan ve anlayan ve en önemlisi de barışçıl bir dünya kurabileceklerdir kanısındayız.Bu bağlamda komşularımız olan ve de tarihsel-kültürel ortak geçmiş ve bağlarımız bulunan Balkan ülkeleri ile birlikte bu ortak değerleri ele almamız gerekmektedir.

Çokkültürcülüğün belli başlı ilkelerinden en önemlisi de hoşgörü kavramıdır. Yazın aracılığıyla öykülenecek olan çokkültürlülük kavramı bağlamında hoşgörü, ötekine saygı kavramları ne kadar benimsetilebilirse, farklı ülkelerin çocuk ve gençleri de o kadar hoşgörülü ve barışçıl bir dünya hazırlayabileceklerdir. Bu anlamda bugün en fazla ihtiyacını duyduğumuz unsurlardan olan barış, hoşgörü gibi evrensel değerlerin eğitim ve kitaplar aracılığıyla çocuklara aktarılması gerekmektedir.

Prof. Dr. Hikmet ASUTAY
(Editör)
Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Edirne, 2019

İÇİNDEKİLER

Birol YİĞİT 1
DEVLET OKULLARININ FİNANSMAN KAYNAKLARI VE YÖNETİCİLERİNİN FİNANSMAN SORUNLARI 1

Burcu ÖZTÜRK, Hikmet ASUTAY 8
TOPLUM-ELEŞTİREL BİR ÇOCUK KİTABI ÖRNEĞİ: "PÜNKTCHEN UND ANTON" 8

Cansu SAKALLI, Coşkun DOĞAN 16
OKUL DENEYİMİ DERSİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARINA MESLEKİ AÇIDAN KATKILARI 16

Cavidan ÇÖLTÜ İMREN 24
NUR İÇÖZÜ'NÜN DÖNEMEÇ ADLI ROMANI ÖRNEĞİNDE OLUŞUM ROMANI 24

Coşkun DOĞAN 29
KÜLTÜREL OLGULARIN MASALLARDA AKTARIMI VE ÇEVİRİNİN ÖNEMİ 29

Coşkun DOĞAN 37
İKİNCİL METİN OLARAK ÇEVİRİNİN ÖTEKİNİ UYUMLAŞTIRICI ROLÜ 37

Çağlayan KARAOĞLU BİRCAN 42
MONTESSORİ YAKLAŞIMINDA ÇOCUĞUN GELİŞİMİ VE EĞİTİMİNDE DUYU GELİŞTİRME AKTİVİTELERİNİN YERİ 42

Demirali Yaşar ERGİN 51
ÖRNEKLEME TEORİSİ, ... 51

Demirali Yaşar ERGİN, Semih ÇAYAK 64
İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRENCİ VELİLERİNİN BEKLENTİLERİ 64

Elif OLGUN, Sevinç SAKARYA MADEN 85
ESKİ VE YENİ ALMANCA LİSANS PROGRAMLARINA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ 85

Emine TOK, Hikmet ASUTAY 104
NE BABALAR VAR! GRİMM MASALLARINDA EDİLGEN BABA FİGÜRÜ 104

Erhan VATANSEVER, Salih Koralp GÜREŞİR 110
BALKANLARDA ÇIKARILAN BİR ÖĞRENCİ DERGİSİ: YENİ MEKTEP 110

Gökhan ILGAZ, Tuğba TÜRK 115
BALKAN ÜLKELERİNDE EVDEKİ KİTAPLAR, EBEVEYN EĞİTİM DÜZEYİ VE OKUMA PUANLARI 115

Hafize MUTLU , Sevinç SAKARYA MADEN 125
ALMANCA ÖĞRETMEN ADAYLARININ 2018-2019 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILINDAKİ DERS PROGRAMI DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 125

Handan Asûde BAŞAL , Ercan KAPLAN , Meryem KORKMAZ, Hasan Hüseyin EMİR 144
SURİYELİ GÖÇMEN AİLE VE ÇOCUKLARININ TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNE VE TÜRK KÜLTÜRÜNE UYUMU ... 144

İlker ÇÖLTÜ 154
ERST MUSS MAN SATT WERDEN, DANN KOMMT DIE MORAL ARMUT UND DEPRIVATION ALS SOZIALES PROBLEM BEI DEM WERK "ALLEINGELASSEN" VON THOMAS FUCHS 154

İlker ÇÖLTÜ 161
GRİMM KARDEŞLERİN SİMELİBERG VE BİN BİR GECE MASALLARINDAKİ ALİ BABA VE KIRK HARAMİLER MASALLARININ KARŞILAŞTIRILMASINDA BENZER YÖNLERİN ULUSAL ATASÖZLERİ VE METİNLERARASILIK BAĞLAMINDA İRDELENİMİ 161

İmran KARABAĞ 168
JOACHIM HEINRICH CAMPE'NİN AYDINLANMA DÖNEMİ ALMANYA'SINDA EĞİTİM VE ÇOCUK EDEBİYATI DİLİNİN GELİŞİMİNE KATKISI 168

Lulzim ALIU 176
METHODOLOGICAL ASPECTS OF READING NON-LITERARY TEXTS IN THE TEACHING OF NATIVE LANGUAGE 176

Meltem DÜZBASTILAR Resulhan Bahadır HAFIZOĞLU 182
KEMAN ÖĞRETİMİNDE TEKRAR STRATEJİSİ KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN ÇALGI ÇALMA PERFORMANSLARINA ETKİSİ 182

Meltem DÜZBASTILAR, Resulhan Bahadır HAFIZOĞLU 187

ANLAMLANDIRMAYA DAYALI BENZETİMLER İLE ÖRNEK FİKİR ÜRETEBİLME BECERİSİNİN KEMANDA STACCATO TEKNİĞİNİN UYGULANMASINA ETKİSİ....187

Meral TANER DERMAN, Gamze KÖKSAL, Ünzile KURT[2] 191
EVDE DÜZENLİ OLARAK KİTAP OKUNAN VE OKUNMAYAN ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 191

Metin TOPRAK 202
JOACHİM HEİNRİCH CAMPE: ALMAN ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATININ UNUTULMAYA YÜZ TUTMUŞ BİR TEMSİLCİSİ 202

Mine AKOVA, Birol YİĞİT, Demirali Yaşar ERGİN....207
ŞİDDET NEDENLERİ VE ÖNLEMLER ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ 207

Muharrem ÖZDEN....215
GÜNÜMÜZ ANADOLU AĞIZLARINDA ÇOCUK OYUNLARIYLA İLGİLİ OLARAK KULLANILAN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME 215

Nimet HAŞIL KORKMAZ, Çiğdem GÖKDUMAN, Fatma DEMİR 234
BABALARA GÖRE ÇOCUKLARIN OYUNU 234

Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN , Handan Asûde BAŞAL Merve DEMİRTAŞ Ayşenur ÜZÜM, Şule UZUN 245
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SINIFLARINA DEVAM EDEN MÜLTECİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE DİĞER ÇOCUK VELİLERİNİN GÖRÜŞLERİ 245

Salih Koralp GÜREŞİR, Erhan VATANSEVER....253
ÇOCUK ÜZERİNDEN MİLLÎ KİMLİK İNŞA ETME ÇABASI ÖRNEĞİ: ÇOCUK SESİ DERGİSİ 253

Süleyman Hakan YILMAZ, Yasemin GÜLŞEN YILMAZ....261
YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN ÇOCUK YAZININA GETİRMİŞ OLDUĞU YENİLİKLER 261

Yasemin GÜLŞEN YILMAZ, Süleyman Hakan YILMAZ,....269
ÇOCUK DERGİLERİNİN İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ 269

Yıldız AYDIN 279
JUREK BECKER'IN *SCHLAFLOSE TAGE* ROMANINDA TOPLUMCU KİŞİLİK SORUNSALINA EKİN SİYASAL BİR YAKLAŞIM 279

Yücel Atila ŞEHİRLİ....286
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUK HAKLARINA YÖNELİK TUTUMLARI....286

Yücel Atila ŞEHİRLİ....304
23 NİSAN MİLLÎ EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI'NA İLİŞKİN SINIF EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ METAFORİK ALGILARI 304

Zerrin BALKAÇ 318
ATATÜRK'ÜN EĞİTİM POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE ''ÇOCUK VE GENÇLİK EĞİTİMİ'' HUSUSUNDA BİR DEĞERLENDİRME 318

Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN [45], Handan Asûde BAŞAL [46] Merve DEMİRTAŞ[47] Ayşenur ÜZÜM[48], Şule UZUN[49]

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM SINIFLARINA DEVAM EDEN MÜLTECİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE DİĞER ÇOCUK VELİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

1. Giriş

İnsanlar ülkenin daha iyi yaşam koşulları elde etmek, siyasal yapısındaki değişiklikler, doğal afetler, güvenlik kaygısı, ekonomi ve savaş gibi birçok faktör nedeniyle göç etmişler ya da göç etmek zorunda kalmışlardır (Uzun ve Bütün, 2016). Göç eden bu insanların göç öncesinde, göç sırasında ve göç sonrasında farklı faktörlerden etkilendikleri söylenebilmektedir. Göç öncesinde, bireyler geldikleri ülkede yaşadıkları travmatik olaylardan, sevdiklerinden ayrılmaktan ve geride bıraktıkları şeylerden etkilenmektedirler. Göç sırasında göç etme şekli, kayıplar, yetersiz beslenme, zor yaşam koşulları, şiddete maruz kalma gibi faktörlerden; göç sonrasında ise uyum sağlama, ayrımcılık, yeni gelinen yere yerleşme, sosyal hizmetlere erişim, dil engeli ve eğitim hizmetlerine erişim gibi bileşenlerden etkilenmektedirler (Measham, Guzder, Rousseau, Pacione, Blais-McPherson & Nadeau, 2014).

Suriye'de dokuz yılı geride bırakan savaş, ekonomide, toplumsal yaşamda, tarihi dokuda ve kültürel yaşamda onarılması on yıllar alacak bir tahribata ve insani trajediye de yol açmıştır (Salman, 2015). Bu trajediden en fazla etkilenen grup ise çocuklardır. Toplumdaki en masum ve korunmasız grup olan çocuklar, doğdukları ülkeden başka bir ülkeye göç etmeleri halinde daha fazla ilgiye, desteğe ve korunmaya ihtiyaç duymaktadırlar (Levent ve Çayak, 2017; Seydi, 2014). Harunoğulları'na (2016) göre; bu mülteci çocuklar; kaçırma, tecavüz ve insan ticareti gibi çok tehlikeli durumlar için en riskli grubu oluştururken, çocuk asker, çocuk gelin olma ve ev işlerini üstlenme gibi durumlarla da karşı karşıya kalabilmektedirler. Ayrıca annesi ya da babası öldürülen çocuklar, bir işte çalışmaktan ve sadece ev işleri ile uğraşmaktan hem sosyal etkinliklerden eksik kalabilmekte hem de eğitimden uzaklaşabilmektedirler. Başka bir ifadeyle dünya genelinde değişik türlerde meydana gelen yetişkin göçlerinden dolayı çocuklar pek çok maddi ve manevi olumsuz durumla karşılaşabilmekte ve bu göçlerin sonucunda çocukların eğitim süreci kesintiye uğrayabilmektedir (El-Khani, Ulph, & Calam, 2018;Levent ve Çayak, 2017).

Türkiye'de büyümekte olan bu çocukların çoğunluğu eğitim alamasa da yaşam içinde Türkçeyi öğrenmeye başlamaktadırlar. Ancak özellikle Suriyeli mültecilerin Türkiye'de uzun süre kalacakları planlanmadığı için eğitim öğretim faaliyetleri eksik kalmakta ve Türkçe öğrenme istekleri desteklenmemektedir. Bu çocukların yaşadıkları iletişim sorunlarıyla, kültürel farklılıklardan kaynaklanan problemlerle ve yaşadıkları diğer sorunlarla başa edebilmeleri için desteklenmeleri gerekmektedir. Bu nedenle eğitim mülteci çocukların yaşadıkları zorlukları

[45]Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul öncesi Eğitimi ABD. Bursa-Türkiye, *pinarbag@uludag.edu.tr*

[46]Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul öncesi Eğitimi ABD. Bursa-Türkiye, *asubasal@uludag.edu.tr*

[47] Öğretmen, MEB, Bursa-Türkiye

[48] Öğretmen, MEB, Bursa-Türkiye

[49] Öğretmen, MEB, Bursa-Türkiye

aşmalarında onlara destek olan bir araç olarak görülmektedir (Ferris ve Winthrop, 2010; Fraine & McDade, 2009).

Okula devam eden mülteci çocukların özellikle eğitimin ilk yılları olan okul öncesi dönemde okula uyum sağlamada, iletişim kurmada, toplum tarafından kabul görmede çeşitli sorunlar yaşadığı düşünülmektedir. Bu konuda çocukları yakından tanıyan ve ilgilenen okul öncesi öğretmenlerin öğrenciye karşı tutumları, davranışları ve düşünceleri çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Öğretmenlerin yanı sıra mülteci olmayan çocukların ailelerinin de bu çocuklara karşı bakış açılarının olumlu olması, çocuklarını mülteci çocuklarla arkadaş olmaya teşvik etmesi bu çocukların okula uyumlarını kolaylaştıracaktır. Bu sebeple velilerin görüşleri de önemlidir. Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde; öğretmenlerin Suriyeli çocukların eğitimine yönelik görüşlerinin incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Aykırı, 2017; Başar, Akan ve Çiftçi, 2018; Erdem, 2017; Kardeş ve Akman, 2018; Kiremit, Akpınar ve Tüfekci Akcan, 2018; Sağlam ve Kanbur, 2017; Uzun ve Bütün, 2016). Bu çalışmaların da genel olarak ilkokul ve ortaokul öğretmenleriyle yapıldığı görülmektedir. Velilerin görüşlerini ele alan çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ve çocuğu okul öncesine devam eden velilerin mülteci öğrencilere yönelik görüşleri incelenmiştir.

2. Yöntem

2.1.Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kapsamında yürütülmüştür. Durum çalışması bir veya birkaç durumun derinlemesine incelendiği ve bu durumlara bağlı temaların oluşturulduğu yaklaşımdır (Saban ve Ersoy, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2.Çalışma grubu

Araştırmada, öğretmen ve veliler kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Sınıfında mülteci çocuk olan 5 gönüllü öğretmen ve çocuğu okul öncesine devam eden 5 gönüllü veli çalışma grubu olarak belirlenmiştir.4 erkek 1 kız öğrencinin velisiyle görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişiler çocukların annesi ve hepsi ev hanımıdır. 3 veli üniversite mezunu,2 veli lise mezunudur. Görüşme yapılan velilerin yaşı 27-43 arasındadır. Görüşme yapılan velilerden 2'si 2 çocuk, 3 tanesi tek çocuk sahibidir. Görüşme yapılan öğretmenlerin yaşları 23-40 arasındadır. Mesleki deneyimleri 1-19 yıl arasındadır. Öğretmenlerin sınıfının yaş grubu 4-6 yaş arasıdır. Öğretmenlerden 4'ü kadrolu, 1'i ücretli öğretmenlik yapmaktadır. Öğretmenlerin hepsi lisans mezunudur.

2.3.Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması nitel veri toplama tekniklerinden biri olan görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Görüşme kişilerin duyguları, davranışları, düşünceleri ve deneyimleri hakkında detaylı olarak bilgi edinmeye dayanmaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2015). Bu çalışmada açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüş formları ile veriler toplanmıştır. Öncelikle öğretmen ve velilerle görüşme yapılması planlandığı için iki farklı formun hazırlanması gerektiği düşünülmüştür. Veliler için bir, öğretmenler için bir taslak form hazırlanmıştır. Taslak form okul öncesi eğitim alanında uzman iki kişinin görüşleri alınarak son halini almıştır. Son olarak bir okulöncesi öğretmeni ve bir veli ile pilot uygulama yapılmış, soruların açık ve anlaşılır olduğu görülerek form uygulamaya konmuştur.

Çocuğunun sınıfında mülteci çocuk olduğunu bilen velilere 7 soruluk, sınıfında mülteci çocuk olan öğretmenlere ise 10 soruluk, toplam iki yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formların başına görüşme yapılacak kişiler hakkında demografik bilgiler edinmemizi sağlayacak sorular eklenmiştir. Sorular velilerin ve öğretmenlerin bu çocuklara karşı olan tutumu hakkında bilgi edinmemizi sağlayacak niteliktedir. Soruların içeriği velilerin ve

öğretmenlerin bu çocuklar hakkında ön yargıları olup olmadığını, bu çocuklara karşı ne tür bir tutuma sahip olduklarını, herhangi bir iletişim problemi yaşayıp yaşamadıklarını anlamayı sağlayacak şekildedir.

2.3.1.Sınıfında Mülteci Çocuk Olan Veliye Sorulan Sorular

-Çocuğunuzun sınıfında mülteci çocuk var mı?

-Çocuğunuzun sınıfında mülteci çocuk olmasını nasıl karşılıyorsunuz?

-Bu durumun ne gibi yararları olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?

-Bu durumun ne gibi zararları olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?

-Mülteci çocuğun sınıfınızda olmasından herhangi bir tedirginlik duyuyor musunuz? Neden?

-Çocuğunuzun bu öğrenciyle arkadaşlık kurması konusunda ne düşünürsünüz?

-Sınıfınızda mülteci çocuk olduğunu ilk duyduğunuzda önyargılarınız var mıydı, şimdi durum ne?

2.3.2.Sınıfında Mülteci Çocuk Olan Öğretmen İçin Kullanılan Form

Sınıfınızda mülteci çocuk olduğunu duyduğunuzda ne hissettiniz?

-Bu öğrenciye karşı önyargılarınız oldu mu? Olduysa ne tür önyargılarınız oldu?

-Bu öğrencinin sınıfa uyum sağlaması için çalışma yapıyor musunuz? Yapıyorsanız ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

-Bu öğrencinin sınıfınızda olması hakkında ne düşünüyorsunuz? Olumlu olumsuz?

-Bu çocuklarla en çok hangi konuda problem yaşıyorsunuz?

-Çocukla nasıl iletişim kuruyorsunuz?

-Bu çocukların eğitim öğretimden faydalanabildiğini düşünüyor musunuz?

-Bu çocuklar öz bakım becerilerini gerçekleştirebiliyor mu?

-Bu çocuklarda davranış problemleri gözlemliyor musunuz?

-Veliler size bu çocuklarla ilgili herhangi bir görüş bildiriyor mu?

2.4.Verilerin Analizi

Çalışmada görüşme öncesi katılımcılara, araştırmanın gerekçesine ve alana katkılarına ilişkin kısa bir açıklama yapılmış, katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Yapılan görüşmeler mümkün olduğunca uzun tutulmaya çalışılmış ve katılımcıların görüşlerini açıklamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme sonunda görüşler okunarak teyit alınmış ve eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Çalışma grubuyla yapılan görüşmeler izin alınarak ses kaydına alınmış ve daha sonra ses kaydından elde edilen veriler birebir doküman haline getirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

Görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz ile incelenmiştir. Görüşme sonucunda velilerden ve öğretmenlerden alınan cevaplar, araştırmacılar tarafından incelenerek çeşitli temalara ayrılmıştır. Daha sonra iki araştırmacının ayrı ayrı oluşturmuş olduğu temalar karşılaştırılarak uyumları incelenmiştir. İnceleme sonucunda öğretmenlerin verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerin uyumluluk oranı. 72, velilerin verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerin oranı. 70 olarak belirlenmiştir (Miles ve Huberman, 1994). Belirlenen kategorilere göre verilen cevaplar ayrı ayrı tablolar haline dönüştürülerek analiz edilmiştir.

3. Bulgular

Bu bölüm araştırmanın amacı doğrultusunda sınıfında mülteci çocuk bulunan okul öncesi öğretmenlerinin ve çocuğu okul öncesine devam eden velilerin mülteci öğrencilere karşı görüşleri analiz edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda görüşme verilerinin analiz edilmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1.Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Sınıfınızda mülteci çocuk olduğunu duyduğunuzda ne hissettiniz sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde; olumsuz bir şey hissetmedikleri (Ö2, Ö4, Ö5) görülmektedir. Ancak sayının fazlalığından korktuğunu da Ö4 "*6 mülteci çocuk olduğunu duyduğumda birazcık korktum açıkçası"* ifadesiyle belirmiştir. Ö2 "*İlk olarak nasıl iletişim kuracağımı düşündüm. İletişime geçmekte zorluk yaşar mıyım diye ilk tereddüdüm o oldu."* ve Ö3*" Hiçbiri Türkçe konusunda yeterli deneyimli değillerdi. Dil olarak çok zayıflardı. Nasıl iletişim kurabilirim diye düşündüm." İfadeleriyle* iletişim kurma konusunda düşünceli olduklarını açıklamışlardır. Ayrıca Ö3 sınıf yönetimi konusunda tereddütlü olduğunu da belirtmiştir.

"Bu öğrenciye karşı önyargılarınız oldu mu?, olduysa ne tür önyargılarınız oldu?" sorusuna yönelik olarak öğretmenlerden çocuğu önyargılı olmadıklarını (Ö1., Ö3., Ö4., Ö5) belirtmişlerdir. Örnek olarak; Ö1 "*Hayır olmadı ama okulun ilk başladığı gün haklı olarak annesiyle birlikte sınıfta kalmak istedi"* ve Ö4 *"Hayır, olmadı. Çünkü çocuk Suriyeli gibi değildi. Gayet güzel giyimli, düzgün konuşan biriydi."* ifadeleri verilebilir. Ayrıca öğretmenler çocukların gelişimleri açısından kaygılı olduklarını (Ö2, Ö3) ve grup için endişe duyduklarını (Ö3, Ö4) ifade etmişlerdir. Örnek olarak Ö4 "*Türkçe konusunda çok geriler, diğer öğrencilere yansır mı diye düşündüm" şeklinde görüşünü açıklamıştır.*

"Bu öğrencinin sınıfa uyum sağlaması için çalışma yapıyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerin hepsi evet şeklinde cevap vermişlerdir. Ne tür çalışmalar yapıyorsunuz? sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin verdiği cevaplar gösterip yaptırma tekniğini uygulama (Ö4), basit kelimeler kullanarak destek olma (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4) olarak değerlendirilmiştir. Ö1 basit kelimeler kullanarak destek olmayı "*Telaffuzumu birebir yaparak ilerlemeye çalışıyoruz… Çocuğa da bir şeyler söylerken göz teması kurarak ben söyledim o tekrarladı. Mesela "günaydın" dedim, sabah gelince "günaydın" denir dedim. O şimdi gelince gayet güzel "günaydın" diyor."* şeklinde açıklamıştır. Ö3 ise *"Toplama zamanı dediğimde onlara tik tak dersem o zaman anlıyorlar…. Birinci sınıflarda Türkçe öğreniyorum isimli bir kitap var o kaynaklardan yararlandım… Önce kolaydan zora giderek başladım. Bazı durumlarda tekrarlardan yararlandım"* şeklinde ifade etmiştir.

"Bu öğrencinin sınıfınızda olması hakkında olumlu ya da olumsuz ne düşünüyorsunuz?" sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde; öğretmenlerin genel olarak olumsuz düşünmedikleri, ancak iki öğretmenin sınıf içinde hakimiyet kurmakta zorlandıkları belirlenmiştir. Sınıf hâkimiyeti kurmakta zorlanan öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Sadece biraz daha Türkçe'yi bilse daha güzel iletişim kurarız (Ö1)

Diğer öğrencilerimi olumsuz etkiliyorlar. Diğer öğrencilerimde öğretmenim onlar neden yapmıyor biz yapıyoruz gibi bir düşünceye girebiliyorlar. Sınıf içinde hâkimiyet kurmamı olumsuz etkileyebiliyor. (Ö3)

"Bu çocuklarla en çok hangi konuda problem yaşıyorsunuz?" sorusuna yönelik olarak öğretmenler iletişim konusunda problem yaşadıklarını (Ö1,Ö2, Ö3, Ö5) ifade etmişlerdir. Örnek olarak; Ö5 "*Değerlerimizle ilgili belki, ailede uygulama konusunda sorun olabilir"* ifadesinde bulunmuştur. Sadece Ö4 hiçbir problem yaşamadığını ifade etmiştir.

Çocukla nasıl iletişim kuruyorsunuz sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin verdiği cevaplar; çocukla iletişim kurarken görsel ve bedensel ögeleri ağırlıklı kullandıkları (Ö1, Ö2, Ö3), Türkçeyi daha iyi bilen öğrencilerden yardım aldıklarını (Ö3) ve Arapçayı kesinlikle sınıfta kullandırmadıklarını (Ö2, Ö3) göstermektedir. Görsel ve bedensel ögeleri ağırlıklı kullandığını

ifade eden Ö1 "*Burada özellikle göz teması kurarak ben söylüyorum o tekrarlıyor. Bazen de işaret diliyle anlamaya çalışıyoruz birbirimizi."* şeklinde görüşünü paylaşmıştır. Türkçeyi daha iyi bilen bir öğrenciden destek aldığını belirten Ö3 "*Sınıfta Suriyeli olup da Türkçeyi daha iyi konuşabilen birkaç öğrencim var. Zorlandığım kısımlarda, öğrenci beni gerçekten anlamıyorsa hem Arapça hem Türkçe bilen öğrencimle iletişime geçiyorum. Onlardan yardım alıyorum."* ifadesini kullanmıştır.

"Bu çocuklar ile dil problemini nasıl çözüyorsunuz?" sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin verdiği cevaplar; Türkçe öğreten öğretmenden yardım aldıklarını (Ö3, Ö5), velilerle iletişimde zorlandıklarını (Ö1, Ö3) ve Google çeviriden yararlandıklarını (Ö4) ifade etmişlerdir. Ö4 "*Google'dan çeviri yaparak konuşuyoruz. O da ne kadar verimli oluyor siz düşünün.*" ifadesini kullanmıştır.

"Bu çocukların eğitim öğretimden faydalanabildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerin hepsi evet yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar; eğitim öğretimden faydalanabildiklerini düşündüklerini (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5), velilerin çocuklarına destek olduklarını (Ö3) ve çocukların bilişsel açıdan yeterli olgunlukta olduklarını (Ö3, Ö4) göstermektedir. Örnek olarak Ö4 "*Sonuçta yaptığımız etkinlikler bilişsel, duygusal, dil gelişimi gibi birçok gelişim alanını destekliyor*." şeklinde görüş bildirmiştir. Velilerin çocuklarına destek olmasına ilişkin olarak, Ö3"*Aileler bu konuda çok ilgililer özellikle. Çocuklara bir konuda destek olmak, yapılması gereken alınması gereken şeylerde çok istekliler*." şeklinde görüş bildirmiştir.

"Bu çocuklar öz bakım becerilerini gerçekleştirebiliyor mu?" sorusuna yönelik olarak öğretmenler (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5) öz bakım becerilerini kendilerinin gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. Küçük problemler yaşadığını ifade eden Ö4 ise "*Öz bakım becerilerinde anasınıfı olduğu için ister istemez sıkıntı yaşıyorlar. Tuvalette, ellerini yıkamada, üstlerini düzeltmede, ayakkabılarını giymede her çocukta olduğu gibi sıkıntılar yaşıyoruz*." şeklinde cevap vermiştir.

"Bu çocuklarda davranış problemleri gözlemliyor musunuz?" sorusuna yönelik ise tüm öğretmenler herhangi bir davranış problemi olmadığını belirtmişlerdir. Ö3 "*İlk zamanlarda oyunlarında daha çok kendi dillerini bilenlerle oynuyorlardı. Diğer arkadaşları ile oynamıyorlardı.*" şeklinde cevap vermiştir.

"Diğer veliler size bu çocuklarla ilgili herhangi bir görüş bildiriyor mu?" sorusuna yönelik olarak sadece Ö3 velilerin görüş bildirdiklerini belirtmiştir. Ö3 "*Birkaç veli öğretmenim bunların sağlık kontrolü yapılmış mı?, hocam sınıfta Arapça konuşuluyor mu?, bizim çocuklarda onların kültürüne alışmasın, Arapça kelimeler öğrenmesin gibi tepkiler aldım.*" şeklinde cevap vermiştir.

3.2.Velilerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

"Sınıfınızdaki mülteci öğrencinin varlığından haberdar mısınız?" sorusuna yönelik olarak tüm veliler sınıflarındaki mülteci öğrencinin varlığından haberdar olduklarını belirtmişlerdir.

"Çocuğunuzun sınıfında mülteci öğrenci olmasını nasıl karşılıyorsunuz?" sorusuna yönelik olarak tüm veliler olumlu tutum sergilediklerini belirtmişlerdir. Mülteci öğrenciye karşı olumlu tutum sergileyen V2 "*Ben insanları yadırgamam. Hani A kişi B kişi yapmam, zaten hepsi insan*." şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Bu durumun ne gibi yararları olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna veliler (V1, V2, V3, V5) ne yararı ne de zararı olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir. V4 ise " *Oğlum da okuma ve İngilizce biliyor. O yüzden çok mutlu oluyor onunla konuşurken.*" diyerek sınıftaki mülteci çocukla oğlunun ortak ilgilere sahip olduğu için yararlı bulduğunu belirtmiştir.

"Mülteci çocuğun sınıfınızda olmasından herhangi bir tedirginlik duyuyor musunuz?" sorusuna yönelik olarak velilerin verdiği cevaplar; Suriyeli öğrencinin sınıfta olması konusunda ilk zamanlarda tedirginlik duydukları (V4, V5), Suriyeli çocuğun sınıfta olması konusunda herhangi bir tedirginlik duymadıkları (V1, V2, V3) ve Suriyeli çocuğun temiz ve bakımlı görünmesi

nedeniyle önyargıların yok olduğu (V4) şeklindedir. Tedirginlik duyduğunu ifade eden V5 "*Tabi ki tedirginlik duyuyorum. Çünkü git gide benim çocuğumda kendi kültürünü kaybetmeye başlayabilir*." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Tedirginlik duymadığını ifade eden velilere örnek olarak; V2 "*Duymuyorum. Anne olan duymaz zaten. Ne cinsiyette olduğu ne de ne ırkta olduğu hiç önemli değil bence*." görüşü verilebilir. Suriyeli çocuğun temiz ve bakımlı görünmesi nedeniyle önyargıların yok olduğunu ifade eden velinin görüşüne örnek olarak da V4"…*Ama dışardan gördüğüm kadarıyla gayet temiz, bakımlı annesi ilgileniyor işte götürüyor getiriyor. Bizim gibi bir aile olduğu için öyle bir rahatsızlık hissetmedim.*" gösterilebilir.

"Çocuğunuzun bu öğrenciyle arkadaşlık kurması konusunda ne düşünürsünüz?" sorusuna bütün veliler kendi çocuklarının mülteci çocukla arkadaşlık kurmasına müsaade ettiklerini ve istediği herkesle arkadaşlık kurabileceğini belirtmişledir.

"Sizde ilk duyduğunuzda toplumdaki genel olumsuz önyargıdan etkilendiniz mi?", sorusuna yönelik olarak V4 ve V5 Suriyeli çocukların sağlık sorunları olabileceğinden kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Sadece V4 hem gelenek göreneklerinin farklı olmasından hem de sınıftaki çocuğun erkek olmasından kaygı duyduğunu belirtmiştir. Görüşler aşağıda verilmiştir:

"*Hayat standartları çok sağlıklı olmadığı için Suriyeli ailelerin öncelikle sağlık ile ilgili kaygılarım oldu*." (V3)

"*Sağlık kontrolünden geçmiş mi ya da bir hastalığı var mı biz bunların hiçbirini bilmiyoruz*." (V5)

"*Daha sonra gelenek görenekleri ile ilgili kaygılarım oldu... Sınıfımdaki çocuk erkek olsaydı belki daha fazla tedirgin olabilirdim. Küfürbaz mı olur? diye kaygı duydum*." (V4).

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin mülteci çocuklara karşı çoğunlukla olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin çocuklara karşı önyargısız davrandıkları ve onları kucaklayıcı bir tavra sahip oldukları tespit edilmiştir. Çocukları diğer çocuklardan ayırmayarak eşit davrandıkları görülmüştür. Her ne kadar iletişim kurmada zorluklar çekseler de göster-anlat tekniği kullanarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürdükleri belirlenmiştir. Uzun ve Bütün 'ün (2016) yaptığı çalışmada ise bu araştırma sonuçlarında farklı olarak sığınmacı çocukların öğretmenleri ve akranları ile iletişime giremedikleri, kendilerini ifade edemedikleri belirlenmiştir. Kiremit, Akpınar Ve Tüfekçi Akcan (2018) da öğretmenlerle yaptıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin bir kısmının Suriyeli çocuklara yaklaşımlarının olumlu olduğunu ve bunu öğretmen olmaya bağladıklarını, bir kısmının ise olumsuz olduklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlerle yapılan diğer araştırmalar da öğretmenlerin genel olarak Suriyeli öğrencilere nasıl yaklaşacaklarını bilemediklerini ve bu konuda eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir (Aykırı, 2017; Bayındır, 2015; Erdem, 2017; Kardeş ve Akman, 2018; Reçber, 2014; Sağlam ve Kanbur, 2017). Roxas (2010) öğretmenlerin bu çocukların farklı geçmişlerini bilmediklerini ve bu nedenle ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca öğretmenlerin mülteci çocuklara yönelik eğitim almamaları ya da aldıkları eğitimin istenilen düzeyde olmaması da etken olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mülteci çocuklarla iletişim kurma konusunda ve sınıf yönetimini sağlama konusunda problemler yaşadıkları görülmüştür. Bu durum sınıflarında mülteci çocuk bulunan öğretmenlerin kendilerini mülteci çocukların eğitimi, onlarla iletişim kurma becerileri ve dil olarak anlaşamadıkları için sınıf yönetimi becerilerinde yetersiz hissettikleri sonucu çıkarılabilir. Bu durum mülteci çocukların eğitimi konusunda yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlarla benzerlik göstermektedir: Uzun ve Bütün (2016) okul öncesi öğretmenlerinin, sorun çözme konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ve çocuklara nasıl yardımcı olacaklarını bilemediklerini belirlemişlerdir. Levent ve Çayak (2017) ise yaptığı araştırma sonucunda okul yöneticilerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlardan birinin de dil farklılığından kaynaklanan iletişim engelleri olduğunu belirtmiştir. Yapılan çalışmalar Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin ülkede uyum sorunu yaşadıklarını göstermektedir (Aykırı, 2017;

Başar, Akan ve Çiftçi, 2018; Reçber, 2014). Miller (2009) dil sorunuyla beraber anadilinde de okuryazarlığı az olan ya da olmayan bireylerin yeni bir dili öğrenmesinin zorlayıcı olduğunu ve öğretmenlerin de bu durumdan dolayı zorlandığını belirtmektedir.

Araştırmaya katılan velilerin mülteci çocuklara karşı hiçbir olumsuz tutum sergilemedikleri ve çoğunlukla olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Mülteci çocukların sınıfta olmasından rahatsızlık duymadıkları, çocuklarının mülteci çocuklarla arkadaşlık kurmalarında bir sorun görmedikleri ve evde çocuklarını onlara saygı duymalısınız şeklinde olumlu yönlendirmeler yaptıkları görülmüştür. Mülteci çocukların temiz ve bakımlı oldukları bu yüzden de onları dışlayıcı bir tutum sergilemedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar mülteci çocuklar ile ilgili yapılan araştırmalardan biriyle farklılıklar göstermektedir. Uzun ve Bütün'ün (2016) yaptığı araştırmada Suriyeli çocukların temizlik gibi özbakım becerilerini karşılayamamalarının diğer ailelerde rahatsızlık oluşturduğunu ve ailelerin sosyo-ekonomik imkânsızlıklar ve bazı çocukların olumsuz davranışlar sergilemesi nedeniyle bu çocuklara yönelik olumsuz tutum sergilediklerini belirtmiştir. Bu araştırma sonucunda ailelerin Suriyeli çocuklara yönelik olarak olumlu tutum sergilediklerinin belirlenmesi araştırmanın yapıldığı bölgenin şehir merkezinde olmasından kaynaklanabilir. Bu durumda araştırmanın farklı illerde ve bölgelerde de yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bütün bu sonuçlar; genellikle ülkemizde Suriyeli mülteci çocuklara karşı hem öğretmenlerin hem de velilerin tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Bu durum ülkemizin tarih boyunca savaş gibi, yoksulluk gibi nedenlerle ülkelerinden ülkemize göç eden yabancılara kucak açmasının ve topraklarında yer vermesinin etkisi büyüktür. Ancak bu araştırmanın en önemli bulgularından biri öğretmenlerin hem çocuklarla hem velilerle iletişim sorunu yaşamalarıdır. Bu nedenle 2011 yılından beri ülkemize göç eden Suriyeliler ve onların çocuklarının eğitimlerini üstlenen öğretmen ve diğer personele bu insanların kültürel özelliklerini tanımaları konusunda hizmet içi eğitimlerin verilmesi, ayrıca, sınıflarında Suriyeli çocuk olan öğretmenlere Suriyeli gönüllüler ve eğitimli gençler ücretsiz değil de ücretli olarak görevlendirilip Türk öğretmenlere çocukların eğitimi ve velilerle sağlıklı etkileşimde bulunmalarında yardımcı olmalarının sağlanması gerekmektedir.

5. Kaynakça

Aykırı, K. (2017). "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Durumlarına Ilişkin Görüşleri". Turkish Journal of Primary Education, 2(1), 44-56.

Başar, M., Akan, D., & Çiftçi, M. (2018). "Mülteci Öğrencilerin Bulunduğu Sınıflarda Öğrenme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar". Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(5), 1571-1578.

El-Khani, A., Ulph, F. & Calam, R. (2018). "Syria: Refugee Parents' Experiences And Need For Parenting Support In Camps And Hummanitarian Settings". Vulnerable Children and Youth Studies, 13(1), 19-29.

Erdem, C. (2017). "Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözüme Dair Önerileri". Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1(1), 26-42.

Ferris, E. & Winthrop, R. (2010). "Education and Displacement: Assessing Conditions for Refugees and Internally Displaced Persons Affected By Conflict". UNESCO.

Fraine, N., & McDade, R. (2009). "Reducing Bias In Psychometric Assessment Of Culturally And Linguistically Diverse Students From Refugee Backgrounds In Australian Schools: A Process Approach". Australian Psychologist, 44(1), 16–26.

Harunoğulları, M. (2016). "Suriyeli Sığınmacı Çocuk Işçiler Ve Sorunları: Kilis Örneği," Göç Dergisi, 3(1), 29-63.

Kardeş, S., & Akman, B. (2018). "Suriyeli Sığınmacıların Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri." İlköğretim Online, 17(3), 1224-1237.

Kiremit, F., Akpınar, Ü., & Akcan, A. T. (2018). " Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyumları Hakkında Öğretmen Görüşleri." Kastamonu Education Journal, 26(6), 1-12.

Levent, F. ve Çayak, S. (2017). "Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri," Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 21-46.

Measham, T., Guzder, J., Rousseau, C., Pacione, L., Blais-McPherson, M., & Nadeau, L. (2014). "Refugee Children And Their Families: Supporting Psychological Well-Being And Positive Adaptation Following Migration". Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care, 44(7), 208-215.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. Sage.

Miller, J. (2009). “Teaching Refugee Learners With Interrupted Education In Science: Vocabulary, Literacy And Pedagogy”. International Journal of Science Education, 31(4), 571-592.

Reçber, S. (2014). “Hayatın yok yerindekiler: Mülteciler ve Sığınmacılar”. Vi. Sosyal İnsan Hakları Ve Ulusal Sempozyumu, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Roxas, K. (2010). “Who Really Wants “The Tired, The Poor, And The Huddled Masses” Anyway?: Teachers’ Use Of Cultural Scripts With Refugee Students In Public Schools”. Multicultural Perspectives, 12(2), 65-73.

Sağlam, H. İ., & Kanbur, N. İ. (2017). “Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Incelenmesi.” Sakarya University Journal of Education, 7(2), 310-323.

Saban, A., & Ersoy, A. (Eds.). (2017). Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri. Anı Yayıncılık.

Seggie, F. N., & Bayyurt, Y. (2015). “Nitel Araştırma Yöntemlerine Giriş”. Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz Ve Yaklaşımları içinde (10-22). Ankara: Anı Yayıncılık.

Seydi, A. R. (2014). “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 267-305.

Taştekin, E., Bozkurt Yükçü, Ş., İzoğlu, A., Güngör, İ., Işık Uslu, E. A. ve Demircioğlu, H. (2016). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının Ve Algılarının İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi (HÜNER), 2(1), 1-20

Uzun, E. M., & Bütün, E. (2016). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri”. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1(1), 72-83.